

Hazamegyek a falumba

Szigorú szeme meg se rebben,
Falu még nem várt kegyesebben
Városi bujdosóra.

Titkos hálóit értem szőtte
S hogyha leborulok előtte,
Bűneim elfelejti.

Vagyok tékozló és eretnek,
De ott engem szánnak, szeretnek.
Engem az én falum vár.

Mintha pendelyben látna újra
S nem elnyúve és megsárgulva,
Látom, hogy mosolyog rám.

Majd szól: „Én gyermekem, pihenj el,
Békülj meg az én ősz szívemmel
S borulj erős vállamra.”

Csicsijgat, csittfít, csókol, altat
S szent, békés, falusi hatalmak
Ülnek majd a szívemre.

S mint kit az édes anyja vert meg,
Kisírt, szegény, elfáradt gyermek,
Úgy alszom el örökre.



GAÁL GYÖRGYI: NAGYAPÁM FÜZETE

VISSZATÉRÉS, AVAGY SZILÁNKOK A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI ZSIDÓ HITKÖZSÉG ÉLETÉBŐL

Jelen publikáció a „Magyar Tudomány Hónapja” ünnepségsorozat keretében, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetemen (Budapest), 2010. november 2-án elhangzott előadásom alapján készült.

Írásom alapját a visszatérés gondolata adja.

Tanulmányomban egy dél-alföldi város, szűkebb hazám, Hódmezővásárhely – vagy ahogyan Szentí Tibor író, néprajzkutató nevezi: „Hódmező-Magyarország”¹ – egykori és jelenlegi zsidósága életének fontosabb állomásait mutatom be. Így szólok néhány gondolatot a Hódmezővásárhelyi Zsidó Hitközség évfordulóiról, visszatéréseiről, és a zsidóság életét meghatározó eseményekről, mint szilánkokról.

1. szilánk

A Hódmezővásárhelyi Zsidó Hitközség alig több mint 270 éves múltra tekint vissza. Az idők során történt események olykor pozitívan, olykor pedig kedvezőtlenül érintették a helyi zsidóságot. 270 év alatt éppen tíz generáció nőtt fel. Fejérváry József 1929-ben megjelent, *Vásárhely története családok tükrében* című összefoglaló munkájában a következőket írja:

„A legrégebb zsidó családok Vásárhelyen – megjegyezvén, hogy 1740-ben említik az elsőt, - a Pollák, Fülöp, Policzer, Wodjáner, Müller és Kohn családok. ...

A helytartótanács 1805-ben engedte meg, hogy a zsidó mesterek a céhekbe beléphessenek. 1840-től kezdve évente egy katonát adnak a vásárhelyiek a vármegyének. ... Csongrád vármegye ... már 1844. december 14-én megengedte, hogy a zsidók Vásárhely területén házat építsenek s telket vegyenek. ... 1825-ben, a Mózes utca sarkán állt a zsidó kávéház. Gróf Károlyi György-től 1833-ban kaptak templomnak való telket, de mivel ez kicsi volt, a Matók Sámuel ügyvéd házat vették meg 1834-ben, melynek helyén a templom 1854-ben felépült. ... Az első rabbi Steiner Izrael volt, majd Grünhut Ábrahámot hívták meg főrabbinak. A zsidó iskola 1839-ben nyílt meg s első tanítója Wilhelm Albert volt.”²

Az előbbi mondatokból jól látható, hogy őseink elsősorban a hitközségi élet alapköveinek rakásán fáradoztak. Zsinagógát építettek, iskolát létesítettek, kijelölték a temetkezések helyét, kulturális központot hoztak létre, rabbit és tanítót alkalmaztak a vallási élet biztosítása érdekében.³

Hogyan alakult az egyes ember élete? Ahogyan a hitközség élete is alakult. Volt olyan időszak, amikor a napok örömmel teltek el, és volt olyan éra is, amikor gondokat kellett megoldani. Minden időben az összetartás tette erőssé a közösséget, még akkor is, amikor háborús szelek fújtak, amikor elkezdődött a deportálás.⁴

2. szilánk

A Holocaust után Hódmezővásárhelyen is – mint a legtöbb vidéki városban – jelentősen megfogyatkozott a zsidóság létszáma. A túlélők – visszatérve otthonaikba – újra megszervezték a hitközségi életet, istentiszteleteket tartottak és benépesítették a Zsidó Elemi Népiskola padjait a diákok. A mindennapi élet a jelentősen megfogyatkozott létszámú zsidóság körében a háború előtti időket idézte, de vidámságában valamennyi rendezvény erősen megváltozott, hiszen az áldozatok emléke lengte át az istentiszteleteket.⁵

Az ima alkalmakat és ünnepeket minden időben megtartotta a hitközség. Ma sincs ez másként. Valami azonban megváltozott. Mi változott meg? A Soá és az elvándorlások következtében kevesen vagyunk, valamint elvilágiasodott társadalmunkban és közösségünkben is eltolódott a fontossági rangsor.⁶

3. szilánk

2004. június 27-én zsúfolásig megtelt a helyi zsinagóga, az a csodálatos épület, ahol ma ismét istentiszteleteinket tartjuk. Akkor, tíz évvel ezelőtt – talán az olvasók közül is többen emlékeznek rá – egy örömteli eseményen vehettünk részt. Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Közgyűlésének határozata alapján ismét beléphetünk az épületbe.